

KOHTUMÄÄRUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohus	Tallinna Halduskohus
Kohtunik	Anu Maria Brenner
Määruse tegemise aeg ja koht	19. aprill 2024, Tallinn
Haldusasja number	3-24-941
Haldusasi	Eesti Ornitoloogiaühingu kaebus Keskkonnaameti 15.03.2024 korralduse nr 1-3/24/86 ja 28.03.2024 korralduse nr 1-3/24/131 tühistamise nõudes
Menetlusosalised	<p>Kaebaja Eesti Ornitoloogiaühing, volitatud esindaja Liis Keerberg</p> <p>Vastustaja Keskkonnaamet, volitatud esindajad vandeadvokaadid Carri Ginter ja Britta Retel</p> <p>Kolmandad isikud</p> <p>Pendri OÜ, Osühing Varisoo, AWE & ASER OÜ, SR&EV OÜ, Raudlepa Osühing, Meelis Pohlak, Raivo Roos Tani talu, OÜ Meleidor, Osühing Nugeri Agro, Margus Härmi Lauri talu, Osühing Voore Farm, OÜ Ommi Vili, Osühing Miila Viss, OÜ Mäitse Mahe, osühing Rannu Seeme, FIE Pilsu talu, osühing Uuri Agro, Leedikõrve Taimekasvatuseühistu, Sääse OÜ, Toomas Soodla, Lembit Lillemets, Peipsiääre talu, Osühing Valdereks, OÜ Sikkani, Urmas Einbergi Sikkani-Pendri talu, Maidla Sillaotsa talu, FIE Teet Seer, Arterega OÜ, Frumentum OÜ, Tani Talu, ühine volitatud esindaja vandeadvokaat Siim Maripuu</p> <p>Agricorn OÜ (registrikood 11537424),</p> <p>Aivar Kontuse mõisa talu (registrikood 10809754),</p> <p>Arro Talu OÜ (registrikood 12623077),</p> <p>Arterega OÜ (registrikood 10976819),</p> <p>Aru Põllumajanduse OÜ (registrikood 10228684),</p> <p>AWE ja ASER OÜ (registrikood 10267431),</p> <p>OÜ Crocus (registrikood 10143137),</p> <p>Elmo Oidermaa FIE (registrikood 10148637),</p> <p>Ermo Sepa talu FIE (registrikood 10145931),</p> <p>Erra Agro OÜ (registrikood 11523050),</p> <p>Ever Invest OÜ (registrikood 12034091)</p> <p>FIE Kaie Ilves (registrikood 10444117),</p> <p>FIE Pilsu talu (registrikood 10012814),E</p> <p>FIE Taivo Loog Punni talu (registrikood 10355075),</p>

FIE Teet Seer (registrikood 10533855),
FIE Üllar Kaaver (registrikood 10163499),
Frumentum OÜ (registrikood 12629884),
Grain Seeds Baltic OÜ (registrikood 14790804),
Grain Seeds Estonia OÜ (registrikood 14544399),
Habemiku Talu (registrikood 10355017),
Hannora OÜ (registrikood 10019638),
Osaühing Hiemägi (registrikood 11047275),
Osaühing JAHVATAJA (registrikood 10002862),
Jamburgi OÜ (registrikood 16528306),
OÜ Juusa (registrikood 14133176),
FIE Karmen Oidermaa (registrikood 11476421),
Osaühing Kerro Farmer (registrikood 10186626),
Osaühing Kuldaru ST (registrikood 11292371),
Kämara-Antsu talu (registrikood 12151796),
Osaühing Laheotsa (registrikood 10238435),
Lahepõllu OÜ (registrikood 10788035),
LANGE-VAHE TALU (registrikood 10352792),
Leedikõrve Taimekasvatuseühistu (registrikood
10060434Sääse),
LEMBIT LILLEMETS (registrikood 11202468),
OÜ Loku (registrikood 11703816),
Lüganuse Agro OÜ (registrikood 12397865),
Maaelu Teadmuskuskeskus (registrikood 70000869),
Maidla Sillaotsa talu (registrikood 10144438),
Margus Härmi Lauri talu (registrikood 10243554),
Meelis Pohlak (registrikood 10401823),
Mälbergi Jõekääru talu (registrikood 10351982),
Mäleto OÜ (registrikood 11887733),
Osaühing NUGERI AGRO (registrikood 11381979),
Nurme vara OÜ (registrikood 11978217),
OÜ Ole talu (registrikood 12913160),
OÜ Ommi Vili (registrikood 14032943),
Osaühing LEPNA EHITUS (registrikood 10268028),
Osaühing Otsa Mõis (registrikood 11292342),
OÜ Erma talu (registrikood 12093202),
Hengor OÜ (registrikood 12149463),
Osaühing Karre (registrikood 10387968),
OÜ Lustivere Põld (registrikood 12001772),
OÜ MELEIDOR (registrikood 10831305),
Osaühing Miila Viss (registrikood 10156358),
OÜ Mägede (registrikood 10952150),

OÜ Mäitse Mahe (registrikood 14373791),
OÜ Männiku Piim (registrikood 10241294),
OÜ Ranniku Agro (registrikood 16626434),
OÜ Reissare (registrikood 12807386),
OÜ Tamo Põld (registrikood 11205283),
osaühing UURI AGRO (registrikood 10783701),
Osaühing VIRAITO (registrikood 10597499)
OÜ VÄLJA TALU (registrikood 11774800),
Paadenurme Agro OÜ (registrikood 12591064),
Pariismar OÜ (registrikood 11188745),
OÜ Pärna Vili (registrikood 12784024),
Raivo Roos Tani talu (registrikood 10534398),
OÜ Ranna Farm (registrikood 10290039),
osaühing Rannu Mõis (registrikood 10322176),
Raudhobu OÜ (registrikood 14259262),
Raudlepa Osaühing (registrikood 12500512),
Revino Farming OÜ (registrikood 10989213),
Osaühing Roodevälja Uustalu (registrikood 10158742),
Saagimeister OÜ (registrikood 16262564),
Saare-Anni talu (registrikood 10536210),
Osaühing Saaremetsa (registrikood 10015936),
Savala Masinaühistu (registrikood 10160348),
Seemnetootjad OÜ (registrikood 12971045),
Serdna & Ko OÜ (registrikood 10429263),
Siimu-Lauri talu (registrikood 10387201),
SR&EV OÜ (registrikood 10245607),
Sääse OÜ (registrikood 12401164),
Tagametsa mahe OÜ (registrikood 14202078),
Tammekalda OÜ (registrikood 12163090),
Tooma Agro OÜ (registrikood 10966072),
TOOMAS SOODLA (registrikood 10770466),
Tuulekaer OÜ (registrikood 12591220),
Tähinsaare Agro OÜ (registrikood 12220793),
Vabadik OÜ (registrikood 14986631),
Valaste Agro OÜ (registrikood 12808629),
VENDI AIANDUSTALU (registrikood 10161017),
Viking Agro OÜ (registrikood 11764611),
Osaühing Voore Farm (registrikood 10013883),
Osaühing Aaspere Agro (registrikood 10549075),
Osaühing Aasukalda Farm (registrikood 11003645),
Agricom OÜ (registrikood 11757396),
Must Koolimaa talu (registrikood 10386845),

Arikase OÜ (registrikood 12588843),
 AS Tartu Agro (registrikood 10301180),
 Blauteam OÜ (registrikood 11317450),
 Endel Tiksi Udu talu (registrikood 10192503),
 ERKI OIDERMAA (registrikood 10149720),
 TIMO VUNDER (registrikood 10972187),
 FT Eesti OÜ (registrikood 10682354),
 Habemiku Agri OÜ (registrikood 14027416),
 OTSA TALU OSAÜHING (registrikood 10156755),
 Jüri Avikson (registrikood 11044791),
 Kadarbiku Talu OÜ (registrikood 14939347),
 Metsasaare OÜ (registrikood 10694771),
 OÜ Männiku Teravili (registrikood 12459364),
 Oidermaa Talu Seemnekeskus OÜ (registrikood 11734805),
 Osaühing Valdereks (registrikood 10260966),
 OÜ Lepna Viljakasvatus (registrikood 14970825),
 Peipsiääre talu (registrikood 10911145),
 osaühing Rannu Seeme (registrikood 10152938),
 OÜ Ässa Farm (registrikood 12793626),
 Pendri OÜ (registrikood 12886500),
 Osaühing Piira Talu (registrikood 10032403),
 Osaühing Rabaveere Farm (registrikood 10926276),
 OÜ Ranna Farm (registrikood 10290039),
 Räpina Põllumajanduslik Osaühing (registrikood 10135190),
 OÜ Saarte Kõõgiviljad (registrikood 11652935),
 OÜ Sikkani (registrikood 11650942),
 Urmas Einbergi Sikkani-Pendri talu (registrikood 10177627),
 OÜ Sirelpuu Agri (registrikood 12773807),
 TANI TALU OÜ (registrikood 11737896),
 OÜ Tiiginõlva talu (registrikood 12189787),
 Osaühing Vaeküla Suurtalu OÜ (registrikood 10133239),
 Osaühing Varisoo (registrikood 12275446)

Menetlustoiming Esialgse õiguskaitse taotluse lahendamine

RESOLUTSIOON

Tühistada Tallinna Halduskohtu 01.04.2024 määruse nr 3-24-941 resolutsiooni punktiga 6 kohaldatud esialgne õiguskaitse ning jätta Eesti Ornitoloogiaühingu esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata.

SELGITUSED

Määruse peale võib esitada määruskaebuse Tallinna Ringkonnakohtule 15 päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 204 lg 1). Sekretäril saata määrus menetlusosalistele (esindajate kaudu).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Keskkonnaameti 15.03.2024 korraldusega nr 1-3/24/86 otsustati:

- 1.1 Lubada 2024. a kahjude vältimise eesmärgil suur-laukhanele (*Anser albifrons*), valgepõsk-laglele (*Branta leucopsis*) ja kanada laglele (*Branta canadensis*) (edaspidi hanelased) pidada jahti Harjumaal, Lääne-Virumaal, Ida-Virumaal, Jõgevamaal, Põlvamaal ja Tartumaal korralduse lisas 1 ja lisas 2 nimetatud põllumassiividel (lisa 1 ja lisa 2 on korralduse lahutamatud osad);
- 1.2 Kokku on lubatud punktis 1 nimeatud ajaperioodil küttida 750 suur-laukhane ja 800 valgepõsk-lagle, kanada lagle võib küttida piiramatult. Kui eelmainitud suur-laukhane ja valgepõsk-lagle küttimismahust on üle 90% realiseeritud, siis on Keskkonnaametil õigus jaht suur-laukhanele ja valgepõsk-laglele peatada;
- 1.3 Kehtestada korralduse kõrvaltingimusena korralduse hilisema muutmise või kehtetuks tunnistamise või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmise selliselt, et Keskkonnaametil on õigus korraldusega kehtestatud jahiaega, küttimismahtu ja põllumassiivide nimekirja (lisa 1 ja lisa 2) muuta;
- 1.4 Jahipidamine hanelistele kahjude vältimise eesmärgil on lubatud ainult põllumassiividel, mille maakasutuseks on põllumaa (korralduse p 2.4 toodu tähenduses) või mustkesa ning mille lähiümbruses on kuni 5 km kaugusel vähemalt 10 ha kompaktselt massiivina paiknev püsirohumaal, pool-looduslik rohumaal, rohumaana kasutuses olev polder (rahualad lindudele alternatiivseks toitumiseks-puhkamiseks). Püsirohumaadel, tagasirajatud rohumaadel, püsirohumaid ja väljaspool põllumajandusmaad paiknevatel karjamaadel on küttimine keelatud. Küttimine on keelatud kaitsealadel. Konkreetset põllumassiivil võib jahti pidada vaid juhul, kui samaaegselt kasutatakse samal põllul haneliste peletamiseks mitteletaalseid heidutusviise;
- 1.5 Jahti pidav isik on kohustatud vähemalt 1 tund enne jahi algust teavitama sellest Keskkonnaametit;
- 1.6 Ühelt põllumassiivilt on lubatud küttida ööpäevas kuni 10 isendit. Kütitud linde ei tohi põllule jätta. Küttida võib ainult parves (vähemalt 10 lindu) olevaid hanelisi;
- 1.7 Põllumassiivil võib korraga jahti kahjude vältimise eesmärgil pidada üks isik. Jahti võib põllumassiivi kasutaja (maaomanik või rendimaa korral rendimaa kasutaja) pidada ise või sõlmida seda tegeva isikuga vastava kokkuleppe;
- 1.8 Jahti pidav isik on kohustatud tagama etteantud küttimismahtudest kinnipidamise ja esitama põllumassiivide küttimisandmed elektroonilist kanalit pidi Keskkonnaametile¹ hiljemalt küttimise päeva kella 23.59-ks;
- 1.9 Iga kütitud suur-laukhane, valgepõsk-lagle ja kanada lagle peast tuleb teha foto ja saata see hiljemalt küttimise päevale järgneva päeva kella 12.00-ks e-kirjaga aadressile

¹ Andmed küttimistulemuste kohta tuleb esitada siin:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScy34NJgjF2mS_HNoC-yr6qTkYgKRFQek-5G7GyS5YAnF5UWw/viewform?usp=sf_link

haned@keskkonnaamet.ee. E-kirjas tuleb märkida küti nimi ja põllumassiivi number, kus lind kütititi;

- 1.10 Jahti pidav isik on kohustatud tagama p-s 1.6 korraga küttida lubatud isendite hulgast kinnipidamise. Juhul, kui samal põllumassiivil peab jahti (mitte samaaegselt) rohkem kui üks isik, on põllumassiivi kasutaja (maaomanik või rendimaa korral rendimaa kasutaja) kohustatud korraldama p-s 1.6 põllumassiivilt ööpäevas kokku küttida lubatud haneliste küttimismahust kinnipidamise;
- 1.11 Väike-laukhanede (*Anser erythropus*) saabumisel edastatakse konkreetse põllumassiivi omanikule SMS sisuga „Väike-laukhaned saabunud, jaht põllumassiivil nr XXXXXXXXXXXX peatada“. Peale SMS saamist tuleb konkreetset põllumassiivil hanelistele jahipidamine koheselt peatada. Põllumassiivi kasutaja on kohustatud küttimispiirangust teavitama koheselt jahti pidavat isikut.

2. Keskkonnaameti 28.03.2024 korraldusega nr 1-3/24/131 muudeti Keskkonnaameti 15.03.2024 korralduse nr 1-3/24/86 lisa 1 ja lisa 2 ning asendati muudetavad lisa 1 ja lisa 2 Keskkonnaameti 28.03.2024 korralduse nr 1-3/24/131 lisaga 1 ja lisaga 2. Nimetatud korraldusega lisati põllumassiivide nimekirjale täiendavalt uued põllumassiivid.

3. Eesti Ornitoloogiaühing esitas 28.03.2024 Tallinna Halduskohtule **kaebuse** Keskkonnaameti 15.03.2024 korralduse nr 1-3/24/86, mida on muudetud 28.03.2024 korraldusega nr 1-3/24/131, tühistamise nõudes. Koos kaebusega on esitatud **esialgse õiguskaitse taotlus** vaidlusaluse korralduse kehtivuse peatamiseks. Esialgse õiguskaitse taotluse põhjendused on kokkuvõtlikult järgmised.

Kaebuse eesmärki – vältida ohustatud liikide isendite hukkumist heidutusjahi käigus – ei ole võimalik saavutada muul viisil, kui peatades viivitamatult esialgse õiguskaitse korras vaidlusaluse korralduse kehtivuse. Kuigi vaidlusalune korraldus ei luba kaitsealuse ja ohustatud väike-laukhaned ning taiga-rabahane jahti, ei välista korraldus ega selles ettenähtud kõrvaltingimused selle liigi isendite surmamist. Erinevad kaebuses toodud allikad tõendavad, et nende liikide eristamine suur-laukhanest, kelle jahti vaidlusalune korraldus lubab, on nii teoorias kui praktikas jahipidajatele äärmiselt keeruline. Seetõttu on äärmiselt tõenäoline, et isegi kui heidutusjahil jäädakse 1550 isendi tapmise piiresse, on märkimisväärne osa tapetud isenditest ohustatud taiga-rabahaned. Samuti ei ole välistatud, et tapetud isendite hulka satub ka eriti ohustatud väike-laukhaned isendeid, kelle puhul on ka vastustaja koostatud tegevuskavas nenditud, et heidutusjaht võib viia 20 aasta perspektiivis liigi väljasuremiseni. Arvestades, et väike-laukhaned puhul on tegemist väga haruldase liigiga (kevadrändel peatub Eestis 100-130 isendit), on isegi üksikute isendite surmamine liigi asurkonna seisukohast äärmiselt suure negatiivse mõjuga.

Lisaks eelkirjeldatud mõjudele toob heidutusjaht lisaks rändlindude surmamisele kaasa ka Eestis pesitsevate ning vaidlusaluse korralduse kehtivusajaks juba pesitsema asunud põllulindude häirimise nende jaoks kõige tundlikumal ajal, st pesitsusperioodil.

Korralduse kehtivuse peatamine on proportsionaalne. Avaliku looduskaitse huviga konkureerib korralduse kehtivuse peatamise osas põllumajandustootjate erahuvi kasutada heidutusjahi lindude tekitatava majandusliku kahju vältimiseks ja vähendamiseks. Vastustaja tellitud teaduslikud uuringud on näidanud, et heidutusjahil ei ole täiendavat ega ulatuslikumat mõju, kui teistel, mittesurmavatel heidutusvahenditel (paugutid, droonid, inimeste ja koerte viibimine põllul jne). Seega on põllumajandustootjatel võimalik oma majanduslikke huve alternatiivsete meetmetega sama tõhusalt kaitsta ka vaidlusaluse korralduse kehtivuse peatamisel. Mingeid kahjulikke tagajärgi põllumajandustootjatele esialgse õiguskaitse kohaldamisel ei kaasne. Kaebus on perspektiivikas.

4. Tallinna Halduskohtu 01.04.2024 määrusega võeti Eesti Ornitoloogiaühingu kaebus Keskkonnaameti 15.03.2024 korralduse nr 1-3/24/86 ja 28.03.2024 korralduse nr 1-3/24/131 tühistamise nõudes menetlusse (resolutsiooni p 1), kohaldati ajutiselt esialgset õiguskaitset ning peatati vaidlusaluste korralduste täitmine kuni 30.04.2024 (kaasa arvatud) (resolutsiooni p 6) ning kohustati vastustajat esitama esialgse õiguskaitse taotlusele seisukoht hiljemalt 15.04.2024 (resolutsiooni p 7).

5. Keskkonnaamet esitas 04.04.2024 taotluse kolmandate isikute kaasamiseks.

6. Tallinna Halduskohtu 05.04.2024 määrusega kaasati menetlusse kolmandate isikutena Agricorn OÜ, Aivar Kontuse mõisa talu, Arro Talu OÜ, Arterega OÜ, Aru Põllumajanduse OÜ, AWE ja ASER OÜ, OÜ Crocus, Elmo Oidermaa FIE, Ermo Sepa talu FIE, Erra Agro OÜ, Ever Invest OÜ, FIE Kaie Ilves, FIE Pilsu talu, FIE Taivo Loog Punni talu, FIE Teet Seer, FIE Üllar Kaaver, Frumentum OÜ, Grain Seeds Baltic OÜ, Grain Seeds Estonia OÜ, Habemiku Talu, Hannora OÜ, Osäühing Hiemägi, Osäühing JAHVATAJA, Jamburgi OÜ, OÜ Juusa, FIE Karmen Oidermaa, Osäühing Kerro Farmer, Osäühing Kuldaru ST, Kämara-Antsu talu, Osäühing Laheotsa, Lahepõllu OÜ, LANGE-VAHE TALU, Leedikõrve Taimekasvatusühistu, LEMBIT LILLEMETS, OÜ Loku, Lüganuse Agro OÜ, Maaelu Teadmuskeskus, Maidla Sillaotsa talu, Margus Härmi Lauri talu, Meelis Pohlak, Mälbergi Jõekäru talu, Mäleto OÜ, Osäühing NUGERI AGRO, Nurme vara OÜ, OÜ Ole talu, OÜ Ommi Vili, Osäühing LEPNA EHITUS, Osäühing Otsa Mõis, OÜ Erma talu, Hengor OÜ, Osäühing Karre, OÜ Lustivere Põld, OÜ MELEIDOR, Osäühing Miila Viss, OÜ Mägede, OÜ Mäitse Mahe, OÜ Männiku Piim, OÜ Ranniku Agro, OÜ Reinessare, OÜ Tamo Põld, osäühing UURI AGRO, Osäühing VIRAITO, OÜ VÄLJA TALU, Paadenurme Agro OÜ, Pariismar OÜ, OÜ Pärna Vili, Raivo Roos Tani talu, OÜ Ranna Farm, osäühing Rannu Mõis, Raudhobu OÜ, Raudlepa Osäühing Revino Farming OÜ, Osäühing Roodevälja Uustalu, Saagimeister OÜ, Saare-Anni talu, Osäühing Saaremetsa, Savala Masinaühistu, Seemnetootjad OÜ, Serdna & Ko OÜ, Siimu-Lauri talu, SR&EV OÜ, Säase OÜ, Tagametsa mahe OÜ, Tammekalda OÜ, Tooma Agro OÜ, TOOMAS SOODLA, Tuulekaer OÜ, Tähinsaare Agro OÜ, Vabadik OÜ, Valaste Agro OÜ, VENDI AIANDUSTALU, Viking Agro OÜ, Osäühing Voore Farm, Osäühing Aaspere Agro, Osäühing Aasukalda Farm, Agricom OÜ, Must Koolimaa talu, Arikase OÜ, AS Tartu Agro 10301180), Blauteam OÜ, Endel Tiksi Udu talu, ERKI OIDERMAA, TIMO VUNDER, FT Eesti OÜ, Habemiku Agri OÜ, OTSA TALU OSAÜHING, Jüri Avikson, Kadarbiku Talu OÜ, Metsasaare OÜ, OÜ Männiku Teravili, Oidermaa Talu Seemnekeskus OÜ, Osäühing Valdereks, OÜ Lepna Viljakasvatus, Peipsiääre talu, osäühing Rannu Seeme, OÜ Ässa Farm, Pendri OÜ, Osäühing Piira Talu, Osäühing Rabaveere Farm, OÜ Ranna Farm, Räpina Põllumajanduslik Osäühing, OÜ Saarte Kõõgiviljad, OÜ Sikkani, Urmas Einbergi Sikkani-Pendri talu, OÜ Sirelpuu Agri, TANI TALU OÜ, OÜ Tiiginõlva talu, Osäühing Vaeküla Suurtalu OÜ ja Osäühing Varisoo (määruse resolutsiooni p 1); määrati kolmandatele isikutele järgmised tähtajad: õigus esitada seisukoht esialgse õiguskaitse taotlusele hiljemalt 15.04.2024 ning kaebusele hiljemalt 30.04.2024 (resolutsiooni p 2); küsiti arvamust Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojalt kaebusele hiljemalt 30.04.2024 ning anti võimalus soovi korral esitada seisukoht esialgse õiguskaitse taotlusele hiljemalt 15.04.2024 (resolutsiooni p 4); otsustati vaadata haldusasi läbi kirjalikus menetluses (resolutsiooni p 5) ning tehti teatavaks kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemise aeg 24.05.2024 (resolutsiooni p 8).

7. Kolmas isik Maidla Sillaotsa talu selgitab oma 09.04.2024 seisukohas järgmist. Haneliste populatsiooni kasv on olnud väga kiire. Viis või kuus aastat tagasi piisas hirmutistest ja füüsilisest hirmutamist hanede eemal hoidmiseks põldudel. Täna aga ei karda haned isegi paugutamist. Varem kasvas Maidla Sillaotsa talu suvikultuure, mille tärkamise ajaks olid haned juba lahkunud. Tulenevalt erinevatest määrustest ja nõuetest hoida põllud 50% ulatuses talvise taimkatte all. Põllumehed katavad igal aastal hanelistele toidulaua. Nii nimetatud

heidutusjahi katse, mis viidi kaks aastat tagasi läbi, ei saanudki anda positiivset tulemust, kui mõnest parvest kütiti vaid paar hane. Kui ajada üks parv põllult ära, siis tuleb uus asemele. Kahjud ja kulud on iga aastaga suuremad.

8. Kolmas isik OÜ Tiiginõlva talu palub oma 11.04.2024 seisukohas viivitamata esialgne õiguskaitse tühistada.

9. Kolmas isik Osühing (OÜ) Rabaveere Farm palub oma 15.04.2024 seisukohas esialgse õiguskaitse tühistamist või vähemalt mitte selle jätkamist järgmistel põhjustel.

OÜ Rabaveere Farm põllud asuvad Lääne-Virumaal Viru-Nigula vallas. Põldude kaugus Soome lahe kaldast on alla 10 km ja seetõttu on viimase 20 aasta jooksul olnud järjest suureneva haneliste surve all. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) seletuskirjas on selgitatud, et keskkonnakaitse on reeglina avalik huvi. Ettevõtlusvabadus kui põhiseaduslik põhiõigus on reeglina erahuvi. Keskkonda mõjutav ettevõtlus ja puhas keskkond saavad koos eksisteerida, kui nende vahel valitseb tasakaal. Tasakaalu saavutamiseks on ettevõtlusele piirangute kehtestamine enamasti paratamatu, kuid piirangud peavad olema proportsionaalsed. Põllumajanduse mõju keskkonnale võib olla ka positiivne (nt suurimad liigilise rikkusega kooslused on inimtegevuse tulemusena loodud karjatatavad niidud). Põllumajandus ei ole pelgalt ettevõtjate erahuvi ega ole ainult suunatud individuaalse hüve tagamisele. Põllumajanduse kaudu tagatakse mitmed avalikud hüved. Tähtsaimaks peetakse toidujulgeoleku tagamist kohaliku toidu tootmise näol. Samas kujutab põllumajanduslik ettevõtlus inimestele sobilikud kultuurmaastikud ning sotsiaalse rolli kaudu panustab maapiirkondades paljude inimeste hüvede saavutamisesse. Põllumajandus majandusharuna panustab kõikide elanike heaolusse läbi lisandväärtuse tootmise ja maksude maksmise.

Kaebuses viidatud haneliste seire metoodika ei arvesta hüppeliselt suurenenud haneliste populatsiooni ja sellest tulenevalt laienenud haneliste leviala. Haneliste seire metoodika tugineb 7 seirealal teostatavale loendusele (vt kolmanda isiku 15.04.2024 menetlusdokumendi lisa 1, tabel 4). Viimastel kümnenditel on haneliste levikualad oluliselt suurenenud hõlmates täiendavaid alasid Põhja- ja Kirde-Eestis. Seetõttu on nimetatud metoodika Eestis peatuvate haneliste arvukuse hindamiseks kitsalt valikuline ning põllumajandustegevuse osas mitte objektiivne.

Ebaõige on väide, et hanede seisund on või võib olla vähenemise suunas varieeruv (vt haneliste tegevuskava, lk-d 26 ja 31). Suur-laukhanede ja valgepõsk-lagle populatsioonid on olnud pidevas ning suures kasvus (vt tegevuskava 2021-2025). On ebaselge, kuidas eristatakse OÜ Rewild hanede heidutusjahi uuringus tundlikke ja mittetundlikke alasid. Ilma taimikuta alad võisid olla külvatud põllud, kus seemned olid mulda viidud, aga taliteravilja oras polnud veel nähtav. Samas on sellised põllud eriti tundlikud, kuna hanelised suudavad saada kätte ja ära süüa külvatud seemned. Heidutusjahi eesmärgiks Eestis ei ole pandud kestva või ulatusliku mõju saavutamine. Tegevuskavas leitakse, et kevadine heidutusjaht võib olla rakendatav kui üks ökoloogilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid huvisid arvestav adaptiivne hanede ohjamismeede (vt tegevuskava, lk 60). Samuti on tegevuskavas viidatud Rootsi küttimise kogemusele – 24 tunni jooksul konkreetsel põllul 8,9% põllul olnud lindudest surmamise mõju kestis 3 päeva (vt kolmanda isiku 15.04.2024 menetlusdokumendi lisa 3).

Kui letaalset heidutust tehakse täiesti piiramatult nii jahituristide kui ka kohalike jahimeeste poolt, küttise maksimaalselt kõikvõimalikud hanelised kõikidel põldudel, siis kujutaks kevadine heidutusjaht kriitilise tähtsusega ohutegurit kaitsekategooria liigile väike-laukhani. Riski elimineerimiseks on tegevuskavas pakutud ka piirangud ja nõuded heidutusjahile. Kuna vaidlusaluse korraldusega oli määratletud karmimad nõuded, kui tegevuskavas, siis ei ole hüpoteetiline kahju võimalik. Heidutusjahi korraldusega küttida lubatud isendite arvuks on kehtestatud ca 1500 isendit. Arvestades rändel Eestis peatuvate haneliste arvukusega (ca

500 000) teeb see 0,3%. Kui võtta Eestis peatuvate väike-laukhane isendite arvuks 100, siis on see 0,02% Eestis peatuvatest hanelistest. Seega matemaatiline tõenäosus väike-laukhane küttemiseks on sisuliselt olematu.

Heidutusjahiga on häiring põllulindudele kõige väiksema mõjuga. Kui hanelisi ei heidutataks, siis oleks nende arvukus ja kontsentratsioon nii suur, et väiksemate lindude pesad tallatakse puruks. Lisaks ei oleks taimiku häivitamise tulemusena põllulindude pesad enam varjatud väikekiskjate, hulkuvate kasside ja röövlindude eest. Ka erinevad heidutusmeetmed (nt inimese liikumine põllul, regulaarselt töötavad paugutid) on põldudel pesitsevatele lindudele suurem ja pikaajalisem häiring.

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda on koos teiste regiooni riikide põllumajandusorganisatsioonidega küsinud aastal 2021 Euroopa Keskkonnavolinikult lahendus valgepõsk-lagle ohjeldamatu arvukuse piiramisele. Keskkonnavoliniku vastus viitas põllumajandust puudutava lahendusena linnudirektiivi artiklile 9 (vt kolmanda isiku 15.04.2024 menetluskohaldamise lisa 6). Kasvatavate populatsioonide kasvu kiirust kirjeldab AEW tegevuskava ja Taani teadlaste uuring, mille kohaselt on hanede arvukus alates 1960. a Euroopas järsult kasvanud ning on jätkuvas kasvutrendis (vt kolmanda isiku 15.04.2024 menetluskohaldamise lisa 4). Meelevaldne on järeldus, et uuringuaasta tulemused ei näidanud, et heidutusjaht oleks tõhusam kui mitteletaalne heidutus. Hanede uurija Aivar Leito on selgitanud, et vahetult enne pesitsusalale siirdumist on hanelistel organismi rasva kogumiseks vajadus tarbida rohkem ja suurema toiteväärtusega sööta. Seetõttu hakkab toitumisvajadus prevaleerima kartlikkuse ees.

Haneliste söötmissalade loomist on Rootsis uuritud ning leitud, et see paneb suurema surve piirkonnas olevatele põldudele. Tegevuskava kohaselt ei ole vaja juurde rajada alasid, kuna Eestis on vähemalt 100 000 ha looduslikke rohumaid. Selleks, et hanelised siirduksid nendele aladel, peab esinema piisavalt tugev mõju lahkuda meeldivatelt ja toitvatelt kultuurpõldudelt.

Aastatel, kui tehti heidutusjahti, leiti hanede kõhtudest 100-200 g ära söödud seemneid. Kui põllul on 1000 lindu, teeb see kokku 100-200 kg seemneid iga päev. Kogemuslikult väheneb suurte kahjustuste korral saagikus enam kui 50% põllu keskmisena, sest metsade servad 20 meetri ulatuses on jäänud hanede poolt kahjustamata.

Põllumeeste materiaalne kahju on seotud suurema kuluga muude heidutusviiside teostamisel ja töötajate puuduse tõttu tööde tipphooajal muude tööde hilinemise või tegemata jäämise tõttu. Eesti Looduse 2020. a maikuu numbris ilmunud artiklis „Väike-laukhani on meie linnustiku haruldasim linnuliik“ on toodud, et väike-laukhani peatub suures osas Hiiumaa rannaniitudel ja teistel looduslikel aladel. Seega ei ole risk väike-laukhane surmamiseks heidutusjahi käigus tõsiselt võetav.

10. Keskkonnaamet palub oma 15.04.2024 seisukohas tühistada esialgne õiguskaitse või mitte jätkata seda. Oma seisukohta põhjendab vastustaja kokkuvõtlikult järgmiselt.

Esialgne õiguskaitse ei ole vajalik, kuna väidetav oht kaitsealustele ja ohustatud liikidele on ebatõenäoline. Väike-laukhane rändetee asub sadade kilomeetrite kaugusel. Väike-laukhaned moodustavad kogu Eestist läbi rändava hanepopulatsioonist alla 1% (0,027%). Isegi kui üksikuid linde on viimase 10 aasta jooksul korralduse kohaldamisalas paaril korral nähtud (keskmiselt 1 lind aastas), ei tähenda see, et korralduse peatamine on vajalik. Isegi juhul, kui üks väike-laukhani võib sattuda vaidlusalusesse piirkonda, näeb vaidlustatud korraldus ohu vältimiseks ette teavitamissüsteemi. Vastustaja praktika on näidanud, et selline mehhanism töötab ja ohtu saab õigeaegselt ära hoida. Korralduse täitmine on kooskõlas kehtiva õigusega (looduskaitseseadus (LKS) § 55 lg 6¹) ega häiri põllulinde rohkem kui mitteletaalsed heidutusmeetmed (nagu paugutid, raketipüstol, gaasipauguti, laser, droon, ATV-de müra, koerte haukumine, inimeste liikumine põllul jne), mida rakendatakse 6 korda päevas.

Kaebaja ei ole vaidlustanud ega kahtluse alla seadnud Eesti sügisest hanejahti, mille käigus võib küttida arvuliselt piiramata ulatuses ja pika aja vältel rabahane (sh selle haruldasemat vormi taiga-rabahane) ning millele ei ole seatud mingeid ruumilisi, ajalisi või arvulisi lisatingimusi väike-laukhane kaitseks. Olukorras, kus vaidlustatud korraldus näeb ette mitu tingimust (ruumiline kohaldamisala ja rändetee ei lange kokku; päevane limiit 10 isendit; teavitamissüsteem), vältimaks väike-laukhane juhuslikku surmamist, on selle vaidlustamine liigikaitse seisukohast arusaamatu.

Korralduse täitmise peatamine ei ole proportsionaalne olukorras, kus kahjuliku tagajärje saabumist on alust pidada väga vähetõenäoliseks. Seejuures on kindel, et korralduse täitmise peatamine tekitab olulise kahju põllumajanduskultuuridele. Tegevuskava rõhutab, et kahjustused on kõige suuremad just kevadrändeperioodil (15.03-31.05) (vt tegevuskava, lk 66, viimane lõik) ning ulatuvad 1 500 000 – 2 600 000 euronit (vt vaidlusaluse korralduse p 3.2). Praegusel juhul on seega ühel kaalukaasil vaieldamatult kahju viljasaagile kuni 2,6 miljonit eurot ja teisel ülihüpoteetiline võimalus tõenäosusega vähem kui 0,027%, et mõni kaitsealuse liigi isend kaldub paarsada km kõrvale oma rändekoridorist ja saab surma olukorras, kus ööpäevas on lubatud ühelt põllumassiivilt küttida kokku kuni 10 isendit. Letaalset heidutamist tohib seejuures kasutada kombinatsioonis teiste meetmetega ja mitte eelisjärjekorras. Ka vastustaja rakendatav teavitamissüsteem on väga tõhus. Seetõttu kaalub kolmandate isikute huvid ja avalik huvi üles kaebaja väidetud ohu.

Kevadrändeperiood on varsti läbi ja kahjud põllumajanduskultuuridele seega pöördumatud. Kaebaja viited haldusajale nr 3-21-755 ei ole põhjendatud. Kaebaja ei ole arvestanud, et tänaseks on õiguslik olukord oluliselt muutunud – haneliste tekitatud kahjude kompenseerimise süsteemi enam ei eksisteeri. Ühtlasi ei võimaldanud toona jahieeskiri letaalset heidutust, kuid kehtiv õigus seda lubab.

Põllumajandustootjate tegevus toidu tootmisel on käsitletav avaliku huvina ning aitab tagada toidujulgeoleku. Korralduse täitmise peatamisega kaasneb erakordselt suur kahju summas kuni 2,6 miljonit eurot, mille tagajärjeks on vahetu oht toidujulgeolekule. Arvestades viimaste aastate keerulist olukorda põllumajandussektoris, mida on kinnitanud ka Euroopa Komisjon, peab igasugune toidu tootmise piiramine põhinema kaalukatel põhjustel, mida selles asjas ei esine. Esialgse õiguskaitse edaspidine kohaldamine oleks vastuolus toidujulgeoleku tagamise ja EL ühise põllumajanduspoliitika eesmärkidele kaasaaitamisega ning viiks Eesti põllumajandustootjaid majanduslikult veelgi raskemasse olukorda. See ei ole põhjendatud.

Kaebus ei ole ilmselgelt perspektiivitu, kuid eduperspektiive ei saa pidada ülemäära suureks. Korraldus on kooskõlas kehtiva õigusega – korraldus täpsustab milliste liikide ja isendite suhtes luba antakse, tegevusteks lubatud vahendid, viisid, millise ohu või riski tingimustel ja millisel ajal ning kus tegevusi võib läbi viia, tulemuste jälgimise ja kontrolli vahendid (LKS § 55 lg 5¹). Vastustaja kaalus korralduse andmisel seni lubatud heidutusviiside edukust ja leidis uuringutele ning teiste riikide praktikale tuginedes, et täiendava heidutusviisi lisamine annab kombinatsioonis parema tulemise. Küsimus sellest, kas mitteletaalsed heidutusmeetmed on rahuldavad ja kas haneliste letaalne heidutamine põhineb teaduslikel uuringutel eeldab tõendite üksikasjalikku uurimist. Jahieeskiri ja selle alusel kehtestatud vaidlustatud korraldus viitavad teaduslikele uuringutele ja teiste riikide praktikale. Heidutusjahti on lubanud ka teised riigid, nt Taani, Rootsi ja Läti.

Ka korralduse vastuolu EL-i õigusega kaebuses toodud argumentidel on kaheldav. Euroopa Komisjon on vastuseks Põhja- ja Baltimaade põllumeeste ühispoordumisele kinnitanud, et linnudirektiivi art 9 võimaldab vajalikku paindlikkust viljasaagile tõsise kahju vältimiseks (vt vastustaja 15.04.2024 menetlusdokumendi lisa 1). Kaebaja viidatud Euroopa Kohtu praktika (Euroopa Kohtu otsused asjades C-76/08; C-60/05; C-118/94; C-262/85 ja C-10/96) on selgelt

eksitav. Viidatud kaasustes oli tegemist harrastusliku jahipidamisega (linnudirektiiv art 9 lg 1 p c). Käesolevas asjas on jahipidamine lubatud mitteharrastuslikel eesmärkidel, ainult viljasaagile tõsise kahju vältimiseks, st linnudirektiivi art 9 lg 1 punkti a kolmanda taande alusel.

Kuna kaebaja on kuu aga kestnud ajutise õiguskaitse kohaldamisega juba saavutanud osaliselt oma eesmärgi ja kevadrändeperiood on pooleldi läbi, on põllukultuuridele tekkivate kahjustuste minimeerimiseks möödapääsmatu täita vaidlustatud korraldust alates 01.05.2024.

11. Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eestimaa Talupidajate Liit ja kolmandad isikud Pendri OÜ, Osaühing Varisoo, AWE & ASER OÜ, SR&EV OÜ, Raudlepa Osaühing, Meelis Pohlak, Raivo Roos Tani talu, OÜ Meleidor, Osaühing Nugeri Agro, Margus Härmi Lauri talu, Osaühing Voore Farm, OÜ Ommi Vili, Osaühing Miila Viss, OÜ Mäitse Mahe, osaühing Rannu Seeme, FIE Pilsu talu, osaühing Uuri Agro, Leedikõrve Taimekasvatuseühistu, Säase OÜ, Toomas Soodla, Lembit Lillemets, Peipsiääre talu, Osaühing Valdereks, OÜ Sikkani, Urmas Einbergi Sikkani-Pendri talu, Maidla Sillaotsa talu, FIE Teet Seer, Arterega OÜ, Frumentum OÜ, Tani Talu (edaspidi EPKK jt) paluvad oma 15.04.2024 seisukohas tühistada ajutine esialgne õiguskaitse ja taastada vaidlusaluste korralduste kehtivus, alternatiivselt mitte pikendada esialgset õiguskaitset. Seda järgmistel põhjustel.

Vaidlusaluste korralduste kehtivuse peatamine on vastuolus kehtiva õigusega. Esialgse õiguskaitse kohaldamine ei ole õiguspärane, kuna kaebusel puudub esialgse õiguskaitse mõjude suhtes proportsionaalne perspektiiv. Täidetud ei ole eeldused, mis annaks aluse kaebuse rahuldamiseks. Vaidlusalune korraldus on õiguspärane, kuna see järgib kõiki Eesti õigusest tulenevaid nõudeid ja linnudirektiivi (k.a. vastavat kohtupraktikat). Vaidlusaluse korraldusega on lubatud mitteletaalse ja letaalse heidutusmeetme kombineerimine ning mitteletaalne heidutamine eraldiseisvalt, mis on tõhus meetod hanekahju vältimiseks. Heidutusjaht on lubatud üksnes kombineerituna teiste heidutusmeetmetega, mis on vastavalt uuringutele ka kõige tõhusam vahend kahju vähendamiseks. Vaidlusaluses korralduses on ohustatud liikide kaitseks võetud kasutusele kõik realistlikud, mõistlikud ja vajalikud kaitsemeetmed. Sellega on ohustatud liikide isendite hukkumise oht, mis ka ilma meetmeteta oli uuringute kohaselt kaduvväike, muudetud minimaalseks. Kevadise heidutusjahi lubamiseks on täidetud kõik hanede ja laglede kaitse ja ohjeldamise tegevuskavast tulenevad nõuded ja tingimused. Korralduse kehtivuse peatamine ei ole proportsionaalne, sellega põhjustatav kahju Eesti põllumajandustootjatele ja Eesti toidujulgeolekule on tagasipööramatu ning väga suur.

Esialgse õiguskaitse kohaldamisega (ja pikendamisega) toimub sisuliselt kaebuse rahuldamine. Sellisel juhul ei saa esialgse õiguskaitse rakendamise kriteeriumiks olla mitte kaebuse ilmselge perspektiivituse välistamine, vaid kohus peab esialgse õiguskaitse kohaldamiseks leidma, et kaebus on sisult perspektiivikas ning selle rahuldamise tõenäosus on äärmiselt kõrge. Seda ei ole võimalik teha põhjendusteta määrusega ning kõiki kaebuse asjaolusid ja võimalikke vastuargumente sisuliselt analüüsimata.

Haneliste kevadise heidutusjahi lubamiseks on ülekaalukas avalik huvi, mis ei ole võrreldav avaliku huviga kaebaja eesmärgi täitmiseks. Eesti põllumajandustootjate poolt tagatud toidujulgeolek ja nende ning maapiirkondade majanduslik stabiilsus ei ole võrreldav riskiga, et äärmiselt ebatõenäoliselt võib kütitud haneliseks olla ohustatud liik. Looduskaitse ja põllumajanduse (k.a toidujulgeoleku) vahel tuleb leida mõistlik balanss, mille poole korraldus ka püüdleb. Kaebaja võimendab üle korralduse looduskaitse hüpoteetilisi ja piiratud mõjusid ning samas alahindab korralduse kehtivuse peatamise või tühistamise täiesti vahetat negatiivset mõju. Kaebaja on kaebuses asjaolusid ja oma põhjendusi oluliselt moonutanud eesmärgiga viia kohut eksitusse ning saavutada esialgse õiguskaitse põhjendamatu rakendamine.

KOHTU PÕHJENDUSED

12. Kaebaja on esitanud esialgse õiguskaitse taotluse vaidlusaluste korralduste kehtivuse peatamiseks. Kohus tõlgendab esialgse õiguskaitse taotlust viisil, et kaebaja soovib esialgse õiguskaitse korras peatada nii Keskkonnaameti 15.03.2024 korraldus nr 1-3/24/86 kui ka 28.03.2024 korraldus nr 1-3/24/131. Kohus on 01.04.2024 määrusega ajutiselt kohaldanud esialgset õiguskaitset ning peatanud vaidlusaluste korralduste täitmise kuni 30.04.2024.

13. Esmalt märgib kohus, et on kohaldanud 01.04.2024 määruse resolutsiooni punktiga 6 ajutist esialgset õiguskaitset tuginedes HKMS § 252 lg-le 4, mis sõnaselgelt annab kohtule õiguse kohaldada kuni 30-ks päevaks esialgset õiguskaitset ilma põhjendusteta. Seega on ekslik EPKK jt seisukoht, et kohus ei või ilma põhjendusteta esialgset õiguskaitset kohaldada. Samas ei tõlgenda kohus seda menetlusosaliste väidet kui määruskaebust Tallinna Halduskohtu 01.04.2024 määruse resolutsiooni punktile 6, kuivõrd 15.04.2024 menetlusdokumendi avalduste sõnastusest nähtuvalt ei ole eesmärgiks määruskaebuse esitamine, vaid ajutiselt kohaldatud esialgse õiguskaitse tühistamine halduskohtu poolt või mitte selle jätkamine peale 30.04.2024.

14. Kaebaja on keskkonnaorganisatsioon KeÜS § 31 lg 1 p 1 tähenduses ning tema kaebeõigus tuleneb KeÜS § 30 lg-st 2. Eesti Ornitoloogiaühingu põhikirja punkti 2.1 järgi on ühingu eesmärk Eesti linnustiku uurimine, kaitse ja tutvustamine (vt kaebuse lisa 5). Tegemist on selgelt keskkonnakaitselise eesmärgiga ja vaidlustatud haldusaktid on sellega otseselt seotud, mistõttu tuleb kaebaja huvi põhjendatust või õiguste rikkumist eeldada (KeÜS § 30 lg 2). Kuna kaebajal on kaebeõigus, siis on tal õigus taotleda ka esialgse õiguskaitse kohaldamist (HKMS § 249 lg 5).

15. HKMS § 249 lg 1 kohaselt võib kohus teha määruse kaebaja õiguste esialgse kaitse kohta, kui vastasel juhul võib kaebaja õiguste kaitse või kaebuse eesmärgi saavutamine kohtuotsusega osutada oluliselt raskendatuks või võimatuks. Esialgse õiguskaitse kohaldamiseks peab seega isikut ähvardama tagajärg, mille kõrvaldamine põhiasjas tehtava hilisema kohtulahendiga on võimatu või ebamõistlikult raske. Tagajärjed, mille vältimiseks on esialgse õiguskaitse taotlus esitatud, peavad olema ettenähtavad ja tõenäolised ning seotud kaebuse nõuete ja eesmärkidega (Riigikohtu 22.09.2014 määrus nr 3-3-1-59-14, p 11; 21.12.2001 määrus nr 3-3-1-67-01, p 3). Vajaduse korral tuleb esialgset õiguskaitset kohaldada ka siis, kui pöördumatute tagajärgede saabumine pole kindel (vt Riigikohtu 11.12.2020 määrus nr 3-20-605, p 11). Esialgse õiguskaitse kohaldamisel peab kohus HKMS § 249 lg-te 1 ja 3 järgi arvestama kaebuse eduväljavaateid ning erinevate lahenduste tagajärgi kaebajale, avalikule huvile ja kolmandatele isikutele (Riigikohtu 27.06.2017 määrus nr 3-3-1-19-17, p 15).

Vajadus

16. Vastustaja on asunud seisukohale, et kaebajal esialgse õiguskaitse vajadust ei esine, kuivõrd on ebatõenäoline kahju tekkimine kaitsealusele liigile. Kohus sellise seisukohaga ei nõustu. Kaebaja on põhjendanud esialgse õiguskaitse vajadust asjaoluga, et vastasel juhul ei ole võimalik kaebuse eesmärki saavutada. Kaebuse eesmärgiks on vältida ohustatud liikide isendite (väike-laukhane ja taiga-rabahane) hukkamist heidutusjahi käigus. Nii nähtub vaidlusalusest korraldusest, et 2024. a on lubatud suur-laukhane, valgepõsk-lagle ja kanada lagle küttimine (vt 15.03.2024 korralduse p 1.1; kaebuse lisa 3), kuid väike-laukhanede saabumisel edastatakse konkreetse põllumassiivi omanikule SMS sisuga „Väike-laukhaned saabunud, jaht põllumassiivil nr xxxxxxxxxxxx peatada“, peale SMS saamist tuleb konkreetset põllumassiivil hanelistele jahipidamine koheselt peatada (vt 15.03.2024 korralduse p 1.11; kaebuse lisa 3).

17. Seega nähtub eeltoodust, et vaidlusaluse korraldusega ei ole antud õigust pidada jahti väike-laukhanele. Samuti on vastustaja õigesti täheldanud, et vaidlusaluse korraldusega on lubatud jahti pidada aladel, mis jäävad väljapoole väike-laukhane põhilisi rändeteid. Küll aga ei anna

eelnev alust pidada kaebaja väidet vaidlusaluse korralduse täitmisega kaasnevast ohust väike-laukhanele ilmselgelt põhjendamatuks. Esmalt on teaduslike andmetega tõendatud, et väike-laukhane on kevadrändel leitud ka mh Harjumaalt, Tartumaalt ja Põlvamaalt, kus on vaidlusaluse korraldusega jahi pidamine lubatud (vt Keskkonnaameti 15.03.2024 korralduse p 1.1; kaebuse lisa 3). Nimelt nähtub Eesti Looduses avaldatud artiklist, et üksikuid isendeid on vaadeldud näiteks Pärnumaal Häädemeestel, Pulgojal ja Audru poldril, Läänemaal Vormsi lõunaosas, Sõrve säärel ning isegi sisemaal (Tartu ümbruses Aardla poldril, Põlvamaal Räpina poldril, Harjumaal Padisel) (vt kolmanda isiku OÜ Rabaveere Farm menetlusdokumendi lisa 5, lk 47). Lisaks on väike-laukhane tegevuskavas selgitatud, et kuigi väike-laukhani on kaitse all kogu Euroopas, siiski valmistab raskusi nende eristamine teistest haneliikidest, eriti suur-laukhanedest, kes on hinnatud jahilinnud (vt Väike-laukhane tegevuskava, lk 20)². Väike-laukhanede rahvusvahelises tegevuskavas märgitakse oluliste ohtudena mh vanalindude suremuse tõus, mis on põhjustatud eelkõige jahipidamisest, paiguti ka mürgitamisest ja häirimisest (vt Väike-laukhane tegevuskava, lk 20)³. Vastustaja on küll märkinud, et väike-laukhaned tegutsevad teistest hanedest eraldi (vt Hanede ja laglede kaitse ja ohjamise tegevuskava, lk 61), siiski ei tõenda see väide, et rändeteel ei või väike-laukhane isend sattuda teiste hanelistega ühte parve või samale põllumassiivile.

18. Kuigi vaidlusaluses korralduses on sätestatud teavitamissüsteem, et maandada ohtu olukorras, kus väike-laukhani satub põllumassiividele, kus jahipidamine on lubatud, siis see asjaolu pigem kinnitab esialgse õiguskaitse vajadust. Nimelt ka juhul, kui eeldada vastustaja väite õigsust, et väike-laukhane rändeteel jääb lubatud maakondadest oluliselt kaugemale, siis on vaidlusaluses korralduses mõõndud võimalust, et ka väike-laukhani võib sattuda põllumassiividele, kus jahipidamine on lubatud. Seda, kas ka tegelikult väike-laukhani korralduse esemesse kuuluvatele põllumassiividele jõuab, on võimatu prognoosida. Juhindudes ettevaatusprintsipist (KeÜS § 11), mille kohaselt tuleb keskkonnariski kohaste ettevaatusmeetmete võtmisega võimalikult suurel määral vähendada, ei saa esialgse õiguskaitse vajadust välistada.

Kaebuse perspektiiv

19. Nagu on leidnud ka Keskkonnaamet, siis kaebust ei saa ilmselgelt perspektiivituks pidada. See tähendab, et ainuüksi kaebuse ilmselgele perspektiivitusele tuginevalt esialgse õiguskaitse taotlust rahuldamata jätta ei saa. Küll aga tuleb kohtul anda hinnang kaebuse perspektiivile ning EPKK jt on õigesti märkinud, et olukorras, kus esialgse õiguskaitse abinõuga sisuliselt saavutab kaebaja kaebuse eesmärgi, peavad kaebuse eduväljavaated olema väga head.

20. Esmalt leiab kaebaja, et vaidlusalune korraldus on vastuolus LKS § 55 lg-ga 5¹, kuivõrd linnudirektiivi art 7 lg 4 keelab rändliikide puhul (käesoleval juhul valgepõsk-lagle⁴ ja suur-laukhani⁵) jahi pidamise sigimise ja pesitsusaladele naasmise ajal.

² Tegevuskava väike-laukhane *Anser erythropus* kaitse korraldamiseks Eestis 2009-2013. Keskkonnaministeerium, 2008

<https://pilv.envir.ee/index.php/s/7i5MKGRrkTqXK6r?dir=undefined&path=%2FLoomad%2FLinnud&openfile=3680>

³ Tegevuskava väike-laukhane *Anser erythropus* kaitse korraldamiseks Eestis 2009-2013. Keskkonnaministeerium, 2008.

<https://pilv.envir.ee/index.php/s/7i5MKGRrkTqXK6r?dir=undefined&path=%2FLoomad%2FLinnud&openfile=3680>

⁴ Kuulub linnudirektiivi I lisa liikide hulka ning keskkonnaministri 19.05.2004 määruse nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine“ kohaselt III kaitsekategooriasse (§ 4 lg 2 p 21). Valgepõsk-lagle kütmine on lubatud väljaspool kaitseala (vt LKS § 55 lg 9 ja keskkonnaministri 28.05.2004 määrus nr 56 § 2 p 1).

⁵ Kuulub linnudirektiivi II lisa B osas loetletud liikide hulka.

21. Tulenevalt LKS § 55 lg-st 5¹ võib LKS § 55 lg-s 5 ja lõike 6¹ punktides 1 ja 2 nimetatud loa anda, kui olukorra lahendamiseks ei ole alternatiivseid loomastikku ja linnustikku vähem kahjustavaid meetmeid. Vaidlusaluse korralduse punktis 3.10 on märgitud, et Eestis ei ole tõendatud letaalse heidutuse suurimat efektiivsust võrreldes teiste heidutusmeetmetega, samas arvestades, et haneliste kevadist letaalset heidutust on varasematel aastatel lubatud vaid väga lühikese perioodi jooksul väga piiratud alal, siis see võib olla üheks põhjuseks, et haneliste käitumuslikku erinevust võrreldes teiste heidutusmeetmetega ei ole välja kujunenud.

22. Tallinna Ringkonnakohus on oma 28.04.2024 määruse nr 3-21-755 põhjenduste punktis 14 selgitanud järgmist: „Uuringud pole näidanud, et heidutusjaht oleks oluliselt suurema efektiivsusega kui muud heidutusmeetmed. Meetmete tõhusust saavad kinnitada ainult teaduslike meetoditega korraldatavad uuringud, mis peavad olema haldusorgani käsutuses ajal, kui ta loa annab (vt kohtujuristi arvamust asjas C-900/19: *One Voice ja Ligue pour la protection des oiseaux*, p 67 ja Euroopa Liidu Kohtu otsus samas asjas, p-de 30-32; kohtujuristi arvamuse asjas C-88/19: *Asociatia „Alianta pentru combaterea abuzurilor“*, p 58). Kuivõrd letaalne heidutus on lubatav vaid piiratud mahu ning täiendava meetmena mitteletaalsele heidutusele, tuleb põllupidajatel nii või teisiti teha kulutusi ka mitteletaalsetele heidutusvahenditele. Meetmete kombineeritud kasutamise vajaduse tõttu pole põhjust järeldada, et letaalse heidutuse lubamise korral oleks lindudele ja inimestele avalduvad häiringud märkimisväärselt väiksemad kui selle mittelubamise korral.“

23. Käesoleval juhul pole vastustaja välja toonud, kas vahepeal on tehtud täiendavaid uuringuid või avaldatud täiendavaid teaduslikke artikleid osas, et letaalne heidutusjaht on efektiivsem. See tähendab, et vastustaja vaidlusalusest korraldusest ega vastusest esialgse õiguskaitse taotlusele ei nähtu, et tõendatud oleks LKS § 55 lg 5¹ üks peamisi tingimusi – olukorra lahendamiseks puuduvad muud linnustikku vähem kahjustavad meetmed. Sellised põhjendused peavad nähtuma vaidlusalusest haldusaktist (HMS § 56). Üksnes erandjuhul võib vastustaja esitada kohtumenetluses täiendavaid põhjendusi, kuid kohus saab nendega arvestada üksnes juhul, kui on veendunud, et nendest lähtuti ka vaidlusaluse haldusakti andmisel.

24. Siinkohal juhib kohus tähelepanu asjaolule, et võrreldes 2021. a korraldusega ja käesolevas asjas vaidlustatud korraldusega, siis nendes viidatud teaduslikud allikad on sisuliselt samad. Sellest johtuvalt tunduvad kaebuse eduväljavaated pigem head.

25. Teiseks leiab kaebaja, et linnudirektiivi art 9 lg-s 1 sätestatud erandi kohaldamise üks tingimusi, et puuduvad muud alternatiivsed meetmed kahjude vältimiseks, ei ole täidetud; seejuures ei ole vaidlusaluses korralduses põhjendatud ega teaduslike andmetega tõendatud, et letaalne heidutusjaht oleks efektiivsem kui mitteletaalne.

26. Kuigi vastustaja on õigesti märkinud, et linnudirektiivi art 9 lg 1 p a ja sama lõike punktil c on erinev eesmärk, siiski ei saa tähelepanuta jätta tõika, et vaidlusaluses korralduses on viidatud ka linnudirektiivi art 9 lg 1 punktile c (vt Keskkonnaameti 15.03.2024 korraldus, p 3.6), mistõttu ei saa kaebajale ette heita, et ta on kaebuses käsitletud ka viidatud punkti. Küll aga sõltumata sellest, kas vaidlusalune korraldus on antud punkti a või punkti c alusel, on mõlema punkti üks eeldusi, et muud rahuldavad lahendused puuduvad. Kaebaja üks põhiargument on, et see eeldus täidetud ei ole.

27. Vaidlust ei ole selles, et linnudirektiivi artiklis 9 on lubatud teha erandeid üldistest keeldudest ning jahipidamist käsitlevatest sätetest. Küll aga tuleneb Euroopa Kohtu järjepidevast praktikast, et artiklis 9 sätestatud erandeid tuleb tõlgendada kitsendavalt ning erandi kohaldamise võimalus sõltub kolmest tingimusest: 1) kui liikmesriigil puuduvad teised rahuldavad lahendused; 2) erand peab põhinema vähemalt ühel artikli 9 lõike 1 punktides a, b ja c ammendavalt loetletud põhjustest ning 3) erand peab vastama artikli 9 lõikes 2 sätestatud täpsetele vorminõuetele, mille eesmärk on piirata erandeid vaid rangelt vajaliku määrani ja

võimaldada komisjonil nende erandite üle järelevalvet pidada (vt Euroopa Kohtu lahendid asjades C-247/85 ja C-262/85). Käesoleval juhul on vaidlusaluses korralduses toodud põhjendused, et kevadrändel olevad linnud suur-laukhani, valgepõsk-lagle ja kanada-lagle põhjustavad märkimisväärse kahju viljasaagile (vt vaidlusaluse korralduse p 2.4; kaebuse lisa 3). Siinkohal aga meenutab kohus, et tulenevalt HKMS § 59 lg-st 1 lausub toodud asjaolu tõendamiskoormus vastustajal. Ka Euroopa Kohus on oma otsuse C-217/19 punktis 66 selgitanud, et seoses sellise erandite tegemise korraga, nagu on ette nähtud linnudirektiivi artiklis 9, mida tuleb tõlgendada kitsalt ja mis paneb iga üksiku erandi kohaldamise tingimuste täidetuse osas tõendamiskoormise otsust tegevale asutusele, rõhutada, et liikmesriigid peavad tagama, et kaitsealuseid liike puudutavaks mis tahes sekkumiseks antakse luba ainult otsuste alusel, milles on esitatud täpne ja sobiv põhjendus seoses viidatud artiklis ette nähtud põhjuste, tingimuste ja nõuetega (vt ka 08.06.2006 otsus WWF Italia jt, C-60/05, p 34). Sellest tulenevalt on vastustajal kohustus põhiasja läbivaatamise raames esitada kohtule tõendid, kuidas erineb vaidlusalune korraldus haldusasjas nr 3-21-755 vaidlustatud korraldusest, kas vahepeal on täiendavaid teaduslikke andmeid, mis kinnitavad, et tõhusamaid vahendeid hanede hirmutamiseks põllumassiividelt ei esine jne.

28. Tõendid, millest nähtub, et selle direktiivi kaitsekorrast erandi tegemiseks nõutavad tingimused on täidetud, peavad tuginema üldtunnustatud teaduslikele andmetele (vt Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-217/19, p 70; 15.09.2005 otsus kohtuasjas C-344/03, p 54). Seejuures on Euroopa Kohus rõhutanud, et asjakohased parimad teadmised peavad olema asutuste käsutuses hetkel, mil nad loa annavad (vt Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-217/19, p 70; 07.09.2004 kohtuotsus C-127/02, p-d 52 ja 61 ning 10.10.2019 otsus C-674/17, p 51).

29. EPKK jt on välja toonud, et lubatav meede, millele alternatiiv puudub, on kombinatsiooni mitteletaalsetest meetoditest ja letaalsest heidutusjahist. Nii on ka vaidlusaluses korralduses sätestatud, et konkreetsel põllumassiivil võib jahti pidada vaid juhul, kui samaaegselt kasutatakse samal põllul haneliste peletamiseks mitteletaalseid heidutusviise (vt vaidlusaluse korralduse p 1.4 viimane lause; kaebuse lisa 3). Küsimus sellest, kas leidus muid rahuldavaid meetodeid kahjude ärahoidmiseks või mitte, kuulub lahendamisele asja sisulise läbivaatamise käigus. Samuti küsimus, kas vaidlusaluses korralduses välja pakutud teavitamissüsteem on tõhus või mitte, kuulub lahendamise asja sisulise läbivaatamise käigus. Praegu kohtu käsutuses oleva info pinnalt ei saa lugeda väljatöötatud teavitamissüsteemi ilmselgelt ebatõhusaks või näiliseks. Seetõttu leiab kohus, et kaebuse eduväljavaateid saab pidada pigem heaks.

30. Viimasena hindab kohus, kas kaebaja kaitstavate huvidega konkureerivad avalikud huvid kaaluvad üles esialgse õiguskaitse abinõu kohaldamise.

Avalik huvi

31. Vastustaja ja EPKK jt on sellise ülekaaluka avaliku huvina välja toonud toidujulgeoleku.

32. Linnudirektiivi artikkel 2 kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid kõikide looduslikult esinevate linnuliikide arvukuse hoidmiseks eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele vastaval tasemel, arvestades majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende liikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele. Seega, kuigi artikkel 2 ei kujuta endast iseseisvat erandit üldisest kaitstesüsteemist, näitab see siiski, et direktiiviga arvestatakse ühelt poolt lindude tõhusa kaitse vajadust ning teiselt poolt rahva tervise ja ohutuse, majanduse, ökoloogia, teaduse, põllumajanduse ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi (vt Euroopa Kohtu otsus asjas C-435/92).

33. Kahtlemata on avalikuks huviks toidujulgeolek, mille tagamiseks on põllumajandussektoril oluline roll⁶. Ohtu toidujulgeolekule on täheldatud hinnatõusus. Nii on Põllumajanduse, kalanduse ja toiduainetööstuse 2023. a I poolaasta ülevaates märgitud, et 2022. a oli põllumajandusturgudel erakorraline saaduste hinnatõus, mis oli ajendatud peamiselt väetiste kallinemisest ning tõstis omakorda toidu hinda; seejuures mõjutab toidu kallinemine enam neid elanike gruppe, kus kulutuste osatähtsus toidule on eelarves suurem. Olukorras, kus põllumeestele enam ei hüvitata hanede tekitatud kahju⁷, on ilmne, et see võib tuua kaasa kulutuste märkimisväärse tõusu, mis omakorda kajastub hinnatõusus. Seejuures on vastustaja usutavalt põhistanud, et tõenäosus, et ohustatud liikide isend võib hukkuda heidutusjahi käigus, on väga väike. Järelduvalt ülaltoodust esineb ülekaalukas avalik huvi tagada toidujulgeolek. Kohus nõustub vastustaja ja EPKK jt-ga, et käesoleval juhul kaaluvad nii toidujulgeolek kui ka põllumeeste huvid üles ohu, et jahi pidamise käigus võidakse tahtmatult surmata kaitsealuse liigi väike-laukhani või rabahane isend.

34. Eeltoodust tulenevalt tühistab kohus Tallinna Halduskohtu 01.04.2024 määruse resolutsiooni punktiga 6 kohaldatud esialgse õiguskaitse ning jätab kaebaja esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata.

(allkirjastatud digitaalselt)

⁶ Põllumajanduse, kalanduse ja toiduainetööstuse ülevaade, I poolaasta 2023, lk 3. https://www.agri.ee/maaelu-pollumajandus-toiduturg/pollumajandus-ja-toiduturg/ulevaated-ja-statistika?view_instance=0¤t_page=1&document_search=&by_keyword=

⁷ Vt LKS § 61 lg 3 p 4 ja lg 3³; kliimaministri 02.02.2024 määrus nr 5 „Looma tekitatud kahju hindamise meetodika, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning kahjustuste ennetamise abinõudele tehtud kulutuste hüvitamise täpsustatud ulatus ja kord“ § 8 lg 10 ja § 10 lg 2.